

ЖИТОМИРСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ТЕХНОЛОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

БРОХУН НАТАЛІЯ СТЕПАНІВНА

УДК 657.005.34 (043.3)

**БУХГАЛТЕРСЬКИЙ ОБЛІК ЯК ІНСТРУМЕНТ ІНФОРМАЦІЙНОГО
ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СИСТЕМИ КОНТРОЛІНГУ**

**Спеціальність 08.00.09 – бухгалтерський облік, аналіз та аудит
(за видами економічної діяльності)**

**АВТОРЕФЕРАТ
дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата економічних наук**

Житомир – 2010

Дисертацією є рукопис.

Робота виконана на кафедрі бухгалтерського обліку в Житомирському державному технологічному університеті Міністерства освіти і науки України.

Науковий керівник: кандидат економічних наук, доцент
Легенчук Сергій Федорович,
Житомирський державний технологічний університет,
доцент кафедри аналізу і статистики

Офіційні опоненти: доктор економічних наук, професор
Пушкар Михайло Семенович,
Тернопільський національний економічний університет,
завідувач кафедри обліку і контролінгу в промисловості

кандидат економічних наук, доцент
Куцик Петро Олексійович,
**Львівська комерційна академія,
перший проректор**

Захист відбудеться “17” листопада 2010 р. о 12⁰⁰ годині на засіданні спеціалізованої вченої ради Д 14.052.01 у Житомирському державному технологічному університеті за адресою: 10005, м. Житомир, вул. Черняхівського 103, ауд. 233.

З дисертацією можна ознайомитись у бібліотеці Житомирського державного технологічного університету за адресою: 10005, м. Житомир, вул. Черняхівського 103.

Автореферат розісланий “13” жовтня 2010 р.

**Вчений секретар
спеціалізованої вченої ради**

Т.В. Давидюк

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми. Динамічні зміни ринкового середовища, викликані глобалізаційними процесами, інтеграцією України у світове економічне співтовариство та, як результат, вступом до Світової організації торгівлі, зумовлюють збільшення частки великих підприємств у загальній структурі суб'єктів господарювання України. Така ситуація обумовлює підвищення вимог до управління підприємством, оскільки великі підприємства характеризуються наявністю багатоцільових і багаторівневих систем прийняття управлінських рішень. За даними бюлетня “The Pricewaterhouse Coopers” на зарубіжних підприємствах завдяки використанню контролінгової системи зросла ефективність управління на 22 % (в середньому по підприємствах), а ефективність виробництва – на 18,81 %.

Досвід західноєвропейських країн у цій сфері сприяв поширенню в умовах сьогодення нового управлінського інструмента – контролінгу, призначеного для удосконалення системи управління на основі координації її інформаційних підсистем. Це зумовлює необхідність вивчення організаційно-методичних положень системи бухгалтерського обліку як базової інформаційної системи управління, яка є інструментом інформаційного забезпечення системи контролінгу.

Теоретичним та методичним аспектам забезпечення системи контролінгу на підприємстві необхідною інформаційною підтримкою присвятили свої праці вітчизняні вчені: Ф.Ф. Бутинець, Б.І. Валуєв, С.В. Івахненко, П.О. Куцик, С.Ф. Легенчук, О.І. Павликівська, С.Н. Петренко, М.С. Пушкар, Л.О. Сухарева, О.О. Терещенко, М.Г. Чумаченко; вчені Російської Федерації та Республіки Білорусь: О.К. Андропова, О.О. Ананькіна, В.В. Виноградов, О.І. Головіна, С.В. Данилочкін, В.Б. Івашкевич, О.М. Кармінський, О.Д. Печатнова, Д.В. Славніков, С.Г. Фалько, С.Я. Юсупова, а також зарубіжні вчені: Б. Амсгофф, А. Дайле, М. Добія, А. Бієнковська, З. Крал, Г. Куппер, Е. Майер, Р. Ман, Х.Й. Фольмут, Д. Хан, П. Хорват, К. Цігенбайн.

Однак, не применшуючи ролі здійснених напрацювань, з даної тематики відсутні комплексні дослідження з питань визначення місця бухгалтерського обліку в середовищі контролінгу. Недостатньо розробленими залишаються організаційні та методичні напрями використання бухгалтерського обліку як інструмента інформаційного забезпечення контролінгу. Потреба вирішення зазначених питань також зумовлюється розглядом окремими дослідниками контролінгу як складової бухгалтерського обліку, що і визначає актуальність обраної теми дослідження.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертація виконана відповідно до плану науково-дослідних робіт Житомирського державного технологічного університету за темою № 28 “Методологія моделювання національної системи бухгалтерського обліку в умовах трансформаційного економічного розвитку” (номер державної реєстрації 0109U001876); № 330 “Розвиток бухгалтерського обліку, аналізу і контролю в системі корпоративного управління” (номер державної реєстрації 0110U005014). В межах наукових програм автором виконані дослідження з питань теоретичного обґрунтування взаємозв'язку бухгалтерського обліку та контролінгу.

Мета та завдання дослідження. Мета дисертації полягає в обґрунтуванні теоретичних положень та розробці практичних рекомендацій з формування облікового забезпечення функціонування системи контролінгу, що сприятиме підвищенню дієвості та ефективності управління в частині розробки управлінських рішень для досягнення поставлених цілей підприємства.

Для досягнення поставленої мети в роботі виокремлені наступні завдання:

- дослідити історію розвитку концепції контролінгу, з'ясувати причини існуючих протиріч у тлумаченні цієї категорії, виокремити ключові етапи еволюції концепції контролінгу;
- провести аналіз існуючих підходів до визначення теоретичних складових контролінгу в частині сутності поняття, об'єкта, предмета, мети і завдань, які містяться у вітчизняних та зарубіжних працях;
- визначити місце і роль бухгалтерського обліку в середовищі контролінгу;
- дослідити існуючі моделі облікового забезпечення контролінгу за стадіями кругообороту капіталу;
- удосконалити механізм контролінгу кругообороту капіталу на основі використання облікового забезпечення;
- дослідити можливості програмного забезпечення при комп'ютеризації системи контролінгу;
- вивчити напрями оцінки ефективності контролінгу на різних етапах його функціонування та впровадження.

Гіпотеза дослідження передбачає, що система контролінгу не може існувати без належної організації бухгалтерського обліку на підприємстві.

Об'єктом дослідження є система бухгалтерського обліку в середовищі контролінгу.

Предметом дослідження є сукупність теоретичних і практичних засад функціонування системи бухгалтерського обліку як інструмента інформаційного забезпечення контролінгу.

Методи дослідження. У ході дослідження застосовано загальнонаукові та спеціальні методи пізнання. Для дослідження еволюції контролінгу існуючих підходів та концепцій в зарубіжній і вітчизняній літературі застосовувалися історичний та логічний методи, що дало можливість встановити причини появи контролінгу. В результаті поєднання історичного методу та методів аналізу, синтезу, індукції та дедукції виокремлено етапи розвитку системи контролінгу. На основі теоретичного узагальнення та групування уточнено поняття контролінгу та його теоретичних складових. Використовуючи методи конкретизації та системного підходу доведено, що контролінг є цілісною системою та виявлено напрями досліджень у сфері бухгалтерського обліку як інструмента інформаційного забезпечення контролінгу. Методи причинно-наслідкового зв'язку та моделювання на основі теорії ієрархічних систем дозволили обґрунтувати модель контролінгових методів координації. На основі статистичних спостережень визначено стан впровадження контролінгу в діяльність підприємств Житомирської області. Для представлення статистичних даних використано графічний метод.

Теоретико-емпіричною основою дослідження стали наукові праці вітчизняних і зарубіжних вчених з проблем бухгалтерського обліку та контролінгу, матеріали науково-практичних конференцій і семінарів, довідково-інформаційні видання, опубліковані статистичні дані, законодавчі та нормативні документи України, інтернет-ресурси.

Наукова новизна одержаних результатів полягає в обґрунтуванні місця системи бухгалтерського обліку в середовищі контролінгу, розробці рекомендацій з удосконалення облікового забезпечення системи контролінгу, що сприятиме підвищенню дієвості та ефективності управління в частині підготовки альтернативних рішень для досягнення поставлених цілей підприємства. У процесі дослідження отримано такі наукові результати:

вперше:

– доведено на основі теорії ієрархічних багаторівневих систем, що в середовищі контролінгу бухгалтерський облік має двоєдину природу – є одним із об'єктів контролінгу, як засобу координації, та інструментом його інформаційного забезпечення, що сприяє розвитку теоретико-методичних положень контролінгу;

удосконалено:

– трактування контролінгу як системи, що забезпечує координацію інформаційних підсистем системи управління підприємством з метою підвищення дієвості та ефективності управління, що сприяє упорядкуванню та розвитку економічної термінології;

– теоретичні складові концепції контролінгу (предмет, об'єкти, мета та завдання) на основі використання системного підходу, що сприяє визначенню її теоретичних меж та впровадженню контролінгу в управлінську діяльність вітчизняних підприємств;

– організацію бухгалтерського обліку в частині технологічної складової (розроблено форми та графіки документообігу внутрішньої звітності) за стадіями кругообороту капіталу (придбання, виробництво, продаж) з метою покращання інформаційного забезпечення управління господарською діяльністю;

– процедуру оцінки ефективності системи контролінгу на підприємстві та роботи контролерів на основі застосування кількісних показників (у розрізі коефіцієнтів ефективності застосування контролінгу, терміну окупності впровадження системи контролінгу, питомої ваги витрат на обслуговування відділу контролінгу в загальній сумі адміністративних витрат підприємства та ін.) та якісних показників (в розрізі інформаційних, економіко-стратегічних та організаційно-управлінських ознак) для ухвалення управлінських рішень щодо доцільності впровадження та здійснення контролінгу на підприємстві;

– моделі контролінгу за стадіями кругообороту капіталу (придбання, виробництво, продаж) на основі облікового забезпечення, що підвищує ефективність ухвалення управлінських рішень;

дістало подальший розвиток:

– періодизація розвитку контролінгу у взаємозв'язку із системою бухгалтерського обліку на основі досвіду його використання в зарубіжних країнах,

що дозволило зрозуміти сутність контролінгу й визначити його завдання та передумови формування на всіх етапах розвитку;

– обґрунтування вимог до комп'ютерних інформаційних систем та критеріїв вибору програмного забезпечення в умовах комп'ютеризації системи контролінгу, що дало змогу мінімізувати ризики при її впровадженні та забезпечити координацію її підсистем.

Практичне значення одержаних результатів полягає у розробці рекомендацій з удосконалення методики облікового забезпечення системи контролінгу. В практичну діяльність підприємств та організацій впроваджено такі основні теоретичні та практичні розробки, а саме:

– методика оцінки ефективності застосування контролінгу, яка дозволяє визначити доцільність впровадження та здійснення контролінгу (довідка ВАТ “Житомирський маслозавод” № 229 від 06.02.2010 р.);

– пакет внутрішньої звітності (регулярної та деталізованої) і графіки документообігу внутрішньої звітності, використання яких забезпечує координацію інформаційних підсистем системи управління (довідка ВАТ “Спецбудмонтаж - 503” № 2009/85 від 05.03.2009 р.);

– посадова інструкція контроллера, що дозволяє удосконалити процес контролінгу на підприємстві (довідка КП “Ужгородська міська друкарня” № 122 від 24.12.2008 р.);

– методика контролінгу кругообороту капіталу за стадіями в процесі навчально-методичного забезпечення дисциплін “Управлінський облік”, “Організація управлінського обліку на підприємстві”, “Внутрішня бухгалтерська та управлінська звітність”, “Моделі і методи прийняття рішень в аналізі та аудиті” (довідки Житомирського державного технологічного університету № 44-45/1377 від 25.11.2009 р. та Закарпатського державного університету № 575/01-19 від 14.06.2010 р.).

Особистий внесок дисертанта. Дисертація є самостійно виконаним науковим дослідженням. Всі розробки та пропозиції, що містяться в роботі, належать особисто автору.

Апробація результатів дисертації. Основні результати дослідження, викладені в дисертації, доповідалися та обговорювалися й отримали позитивну оцінку на 7-ми міжнародних і всеукраїнських науково-практичних конференціях: Всеукраїнській науковій конференції “Зимові читання, присвячені ідеям проф. І.В. Малишева та проф. П.П. Німчинова” (Житомир, 27-28 лютого 2008 р.); Міжнародній науково-практичній конференції “Лісабонська стратегія як визначальний чинник європейської інтеграції в галузі освіти і науки” ((Ужгород (Україна) – Гирляни (Словаччина), 18-21 листопада 2008 р.); міжвузівській конференції, присвяченій Дню університету (Житомир, 18-19 березня 2008 р.); Всеукраїнській науковій конференції “Зимові читання, присвячені ідеям проф. І.В. Малишева та проф. П.П. Німчинова” (Житомир, 25-26 лютого 2009 р.); Науково-практичній міжвузівській конференції, присвяченій Дню університету (Житомир, 16-18 березня 2009 р.); Міжнародній науковій конференції “Мовні стратегії у формуванні світової бухгалтерської еліти” (Житомир, 15-16 жовтня 2009 р.); Всеукраїнській

науковій конференції “Зимові читання, присвячені ідеям проф. І.В. Малишева та проф. П.П. Німчинова” (Житомир, 19-20 лютого 2010 р.).

Публікації. За результатами дисертації опубліковано 9 наукових статей у фахових виданнях загальним обсягом 6,18 друк. арк., 6 тез доповідей загальним обсягом 0,94 друк. арк.

Структура та обсяг дисертації. Дисертація складається зі вступу, трьох розділів, висновків, додатків і списку використаних джерел. Основний зміст викладено на 189 сторінках друкованого тексту. Робота містить 23 таблиці на 29 сторінках, 33 рисунки на 33 сторінках, 17 додатків на 44 сторінках. Список використаних літературних джерел налічує 270 найменувань на 29 сторінках.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ

У **вступі** обґрунтовано актуальність теми дисертації, визначено мету, завдання, гіпотезу, об’єкт і предмет дослідження, розкрито наукову новизну та практичне значення отриманих наукових результатів.

У першому розділі **“Теоретичні основи контролінгу та його взаємозв’язок з бухгалтерським обліком”** обґрунтовано передумови виникнення та генезис контролінгу на основі зарубіжного та вітчизняного досвіду, розглянуто й удосконалено теоретичні елементи системи контролінгу, визначено взаємозв’язок системи контролінгу з бухгалтерським обліком.

Визнання і поширення в західноєвропейських країнах концепції контролінгу та її запровадження до вітчизняної практики зумовило необхідність дослідження його історичного розвитку. Наявність різноманітних підходів у світовій теорії та практиці до концепції контролінгу здійснюють вплив на формування вітчизняного розуміння контролінгу та його взаємозв’язок із системою бухгалтерського обліку. У процесі ретроспективного аналізу визначено, що еволюція контролінгу зумовлена історичними подіями, економічним розвитком і національними особливостями кожної окремо взятої країни, що дало змогу узагальнити та виокремити окремі етапи розвитку системи контролінгу, встановити їх часові межі, визначити причини, які зумовили розвиток наступного етапу та встановити завдання, які ним виконувалися (рис. 1). Основні етапи розвитку системи контролінгу визначаються його орієнтацією на: бухгалтерський облік, контроль і планування, систему управління, самоуправління та координацію. Виокремлення вищенаведених етапів дозволяє пояснити наявність значної кількості різноманітних підходів до розуміння контролінгу та встановити напрям його перспективного розвитку. Запропонована періодизація етапів розвитку системи контролінгу дозволила уточнити сутність поняття “контролінг” та його теоретичних елементів, що сприяло можливості розробці практичних рекомендацій щодо впровадження системи контролінгу.

За результатами дослідження діяльності 58 підприємств Житомирської області за період 2008-2009 рр. в розрізі форм власності встановлено, що у 20,7 % (12) суб’єктів господарювання функціонує відділ контролінгу або введена посада контроллера. Крім того, 13,79 % (8) підприємств на даному етапі впроваджують контролінг, на 65,51 % (38) підприємствах система контролінгу відсутня. Одержані результати досліджень та інтерес до контролінгу зі сторони практиків актуалізують необхідність теоретичного обґрунтування методичного забезпечення системи контролінгу.

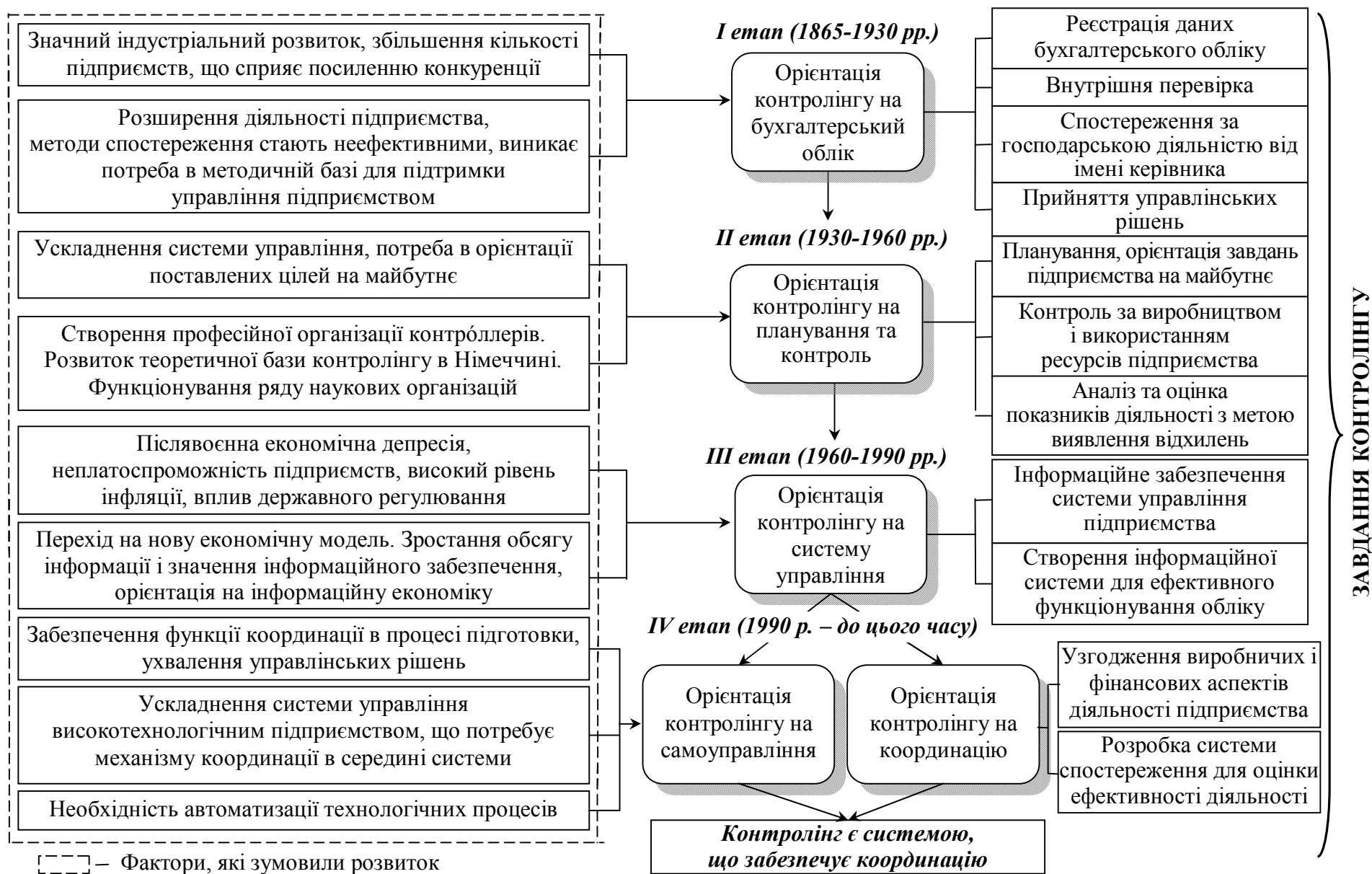

Рис. 1. Етапи розвитку контролінгу

Розгляд та обґрунтування необхідності застосування контролінгу у вітчизняній практиці управління ускладнюється через термінологічну неузгодженість та наявність різноманітних підходів щодо виокремлення теоретичних складових системи контролінгу. Беручи до уваги вищезазначене, запропоновано трактувати поняття “контролінг” як систему, що забезпечує координацію інформаційних підсистем системи управління підприємством з метою підвищення дієвості та ефективності управління.

Координація на основі застосування системи контролінгу повинна сприяти узгодженій роботі інформаційних підсистем системи управління за допомогою налагодження між ними ефективних зв'язків. Існуюча диференціація авторських підходів щодо теоретичних складових контролінгу унеможливує його застосування в практичній діяльності, що зумовлює необхідність їх уточнення. Виходячи із розуміння контролінгу як засобу координації, встановлено, що об'єктами контролінгу є: підсистеми системи управління, між якими забезпечується дана координація (планування, бухгалтерський облік, економічний аналіз та контроль) та їх об'єкти (процеси створення, розподілу та використання майна, економічні результати діяльності суб'єкта господарювання, господарські засоби, джерела їх утворення тощо); предметом контролінгу є сукупність теоретичних, методичних та практичних питань, пов'язаних з координацією складових управлінської інформаційної системи.

Виходячи із розуміння контролінгу як засобу координації та авторських трактувань предмета й об'єкта визначено, що метою контролінгу є налагодження та узгодження взаємозв'язку інформаційних потоків для підвищення дієвості та ефективності управління.

На основі аналізу існуючих підходів до виокремлення завдань контролінгу виявлено, що вони мають всеосяжний характер, що зумовлює ототожнення його завдань із завданнями системи управління. Для усунення зазначеної суперечності визначено завдання контролінгу, які полягають в: узгодженні роботи інформаційних підсистем системи управління в межах єдиної системи з метою налагодження їх ефективного взаємозв'язку; розробці організаційних та методичних заходів з метою забезпечення оптимізації інформаційних потоків та досягнення поставлених цілей підприємства; забезпеченні інформаційної підтримки керівництва підприємства в прийнятті управлінських рішень.

Запропоновані удосконалення поняття контролінгу та його теоретичних складових дають можливість сформулювати уявлення про теоретичні межі системи контролінгу та обґрунтувати її цілісність.

Встановлено, що бухгалтерський облік є інструментом, який забезпечує визначені інформаційні взаємозв'язки та є основою функціонування контролінгової системи. Результати дослідження надали можливість встановити двоєдину природу бухгалтерського обліку відносно системи контролінгу (рис. 2).

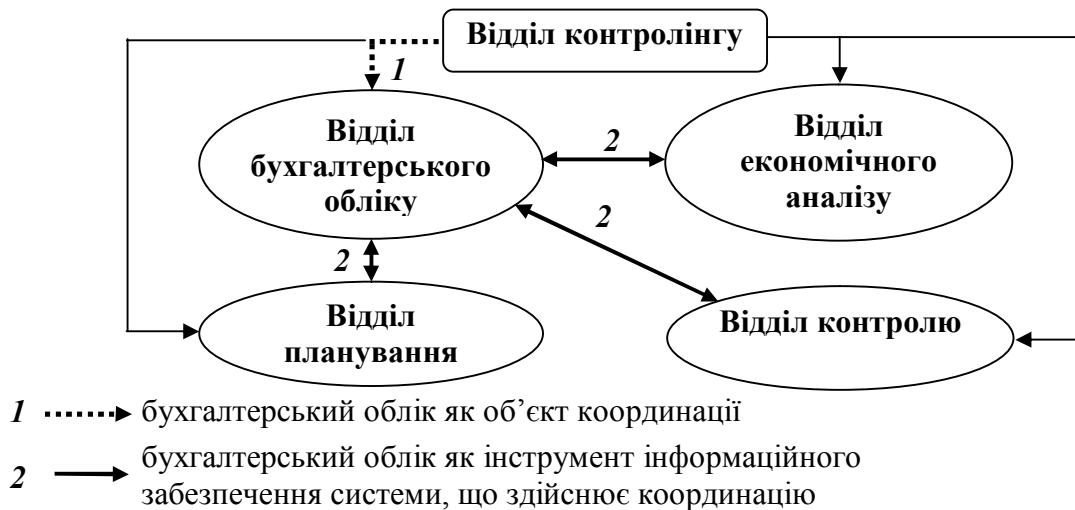

Рис. 2. Двоєдина природа бухгалтерського обліку в середовищі контролінгу

Бухгалтерський облік є одним із об'єктів системи контролінгу, між якими налагоджуються взаємозв'язки, та одночасно є інструментом, який забезпечує інформацією всі інші складові системи управління. Даний підхід дає змогу визначити місце бухгалтерського обліку в середовищі контролінгу, що дозволяє підвищити ефективність впровадження системи контролінгу в практичну діяльність підприємств.

Другий розділ **“Організація бухгалтерського обліку в середовищі контролінгу процесу кругообороту капіталу”** присвячений визначенню механізму контролінгу стадій кругообороту капіталу, удосконаленню їх облікового забезпечення та розробці методичного інструментарію.

Визначення практичних аспектів функціонування системи контролінгу зумовило необхідність вивчення передумов обліку процесу кругообороту капіталу в середовищі контролінгу. Оскільки першочергове завдання діяльності підприємств сфери матеріального виробництва полягає у виробництві суспільних продуктів, то забезпечення його безперебійності досягається за рахунок раціональної організації функціонування процесів придбання та продажу. Тому основне завдання контролінгу процесу кругообороту полягає в забезпеченні інформаційною підтримкою керівництва підприємства про господарські процеси з метою сприяння налагодження їх безперебійної роботи та прискорення кругообороту капіталу на кожному з етапів. Одним із основних проблемних питань кругообороту капіталу, на вирішення якого спрямована взаємодія інформаційних підсистем системи управління, є витрати, які виникають в процесі придбання, виробництва та продажу.

Проведені дослідження дали можливість встановити, що успішне виконання завдань контролінгу буде можливим за відповідної організаційної структури управління. Завдання системи контролінгу повинні виконуватись відокремленим відділом, який має бути побудований на основі принципу децентралізації, з делегуванням відповідальності від вищого рівня управління до нижчого та встановлення окремих центрів.

Вивчення вітчизняних і зарубіжних наукових праць науковців свідчить про низький рівень та фрагментарність досліджень методів контролінгу, що обумовлює відсутність наукового обґрунтованих пропозицій в частині практичних

рекомендацій порядку впровадження та використання системи контролінгу. Дослідження теорії ієрархічних багаторівневих систем дозволило розробити авторський підхід до виокремлення методів контролінгу, що базуються на методах координації: метод координації прогнозування взаємодії підсистем; метод координації розвитку взаємодії підсистем; метод координації оцінки взаємодії підсистем.

Метод координації прогнозування взаємодії підсистем – це сукупність способів і прийомів, які передбачають розробку прогнозних планів на підставі визначеної мети, завдань діяльності суб'єкта господарювання і забезпечують розробку системи дій, спрямованих на досягнення прогнозних показників.

Метод координації розвитку взаємодії підсистем полягає в організації і формуванні інформаційних потоків, в межах надання вибору способів та прийомів реалізації запитів відділу контролінгу, між інформаційними підсистемами управління.

Метод координації оцінки взаємодії полягає у встановленні відділом контролінгу інтервалу змін та діяльності підприємства з метою визначення причин виникнення відхилень від прогнозних показників.

Реалізація методів контролінгу в процесі кругообороту капіталу можлива лише за умови визначення вимог до бухгалтерського обліку, адже система бухгалтерського обліку є інструментом інформаційного забезпечення контролінгу, зокрема, за рахунок раціональної організації бухгалтерського обліку на підприємстві.

У процесі проведених досліджень окреслено основні вимоги до бухгалтерського обліку як інструмента інформаційного забезпечення контролінгу: організація документування, яка передбачає визначення відповідних первинних документів чи інших носіїв інформації з метою складання внутрішньої звітності та порядок її руху; організація роботи в центрах витрат з метою збору, обробки й зберігання отриманої інформації, виборі номенклатури бухгалтерських рахунків в аналітичних розрізах, які повинні узагальнюватися у відповідно розроблених формах внутрішньої звітності; встановлення порядку захисту документів, які складають комерційну таємницю.

На основі визначених складових організації бухгалтерського обліку в середовищі контролінгу запропоновано складати регулярну та оперативну внутрішню звітність в розрізі центру витрат стадій кругообороту капіталу. Регулярна звітність подається у відділ контролінгу раз на місяць та містить такі показники: витрати в розрізі структурних підрозділів (центру витрат), фактичні суми витрат, понесені за попередній період, сума фактичних і планових витрат, їх питома вага, абсолютні та відносні відхилення. З метою виконання інформаційних запитів відділу контролінгу розроблено деталізовану оперативну звітність, яка містить наступні показники: витрати в розрізі запиту, фактичні суми витрат, понесені за попередній період, сума фактичних та планових витрат, абсолютні та відносні відхилення, причини відхилень.

Використання зазначених форм внутрішньої звітності забезпечує формування передумов виконання методів контролінгу, надає змогу здійснювати оцінку рівня реалізації інформаційних запитів відділу контролінгу та реалізації його завдань у ході розробки управлінських рішень.

Для забезпечення організації своєчасного заповнення та руху внутрішньої звітності між інформаційними підсистемами системи управління, підвищення відповідальності працівників, безпосередньо причетних до даного процесу, обґрунтовано доцільність розробки графіка документообігу. Запропоновано в графіку документообігу регулярної та оперативної звітності відображати наступну інформацію: строки надання звітності; відповідальних осіб за оформлення та подачу звітності; відповідальні особи за обробку та передачу звітності до архіву; термін обробки звітності. З метою закріплення відповідальності за окремими ділянками роботи контроллера, встановлення його обов'язків і повноважень розроблено посадову інструкцію контроллера, що забезпечує якісне виконання поставлених перед ним завдань.

Для практичної реалізації методів контролінгу та визначення місця бухгалтерського обліку в середовищі контролінгу розроблено модель контролінгу кругообороту капіталу (рис. 3), яка дозволяє: прослідкувати за реалізацією методів контролінгу за рахунок бухгалтерського обліку; визначити інформаційні взаємозв'язки між підсистемами системи управління; встановити наявний обернений зв'язок між інформаційними підсистемами системи управління та контролінговими центрами в розрізі стадій кругообороту капіталу, між контролінговим центром і відділом контролінгу. Розроблена модель контролінгу забезпечує реалізацію процедури впровадження системи контролінгу в практичну діяльність господарювання.

Впровадження у практичну діяльність запропонованих методів виконання контролінгу та визначення бухгалтерського обліку як основного інформаційного інструмента в середовищі контролінгу дозволяє власникам підприємства на основі налагодженого та узгодженого інформаційного взаємозв'язку підвищити дієвість і ефективність управління кругооборотом капіталу.

У третьому розділі **“Розвиток підходів до впровадження системи контролінгу на підприємстві”** розглядаються проблемні питання удосконалення інформаційного забезпечення контролінгу в умовах використання інформаційно-комп'ютерних систем і технологій та питання аналізу ефективності впровадження системи контролінгу на підприємстві на основі даних бухгалтерського обліку.

Для досягнення поставлених тактичних і стратегічних цілей підприємства при управлінні конкретною стадією кругообороту капіталу необхідним є забезпечення найбільш оптимальної та ефективної взаємодії інформаційних підсистем системи управління шляхом їх координації, що дозволяє здійснити використання системи контролінгу. Основною проблемою налагодження такої взаємодії є необхідність забезпечення оперативності руху бухгалтерської інформації, оскільки реалізація методів контролінгу вимагає значної трудомісткості та витрат часу для проведення планових, облікових, аналітичних і контрольних процедур.

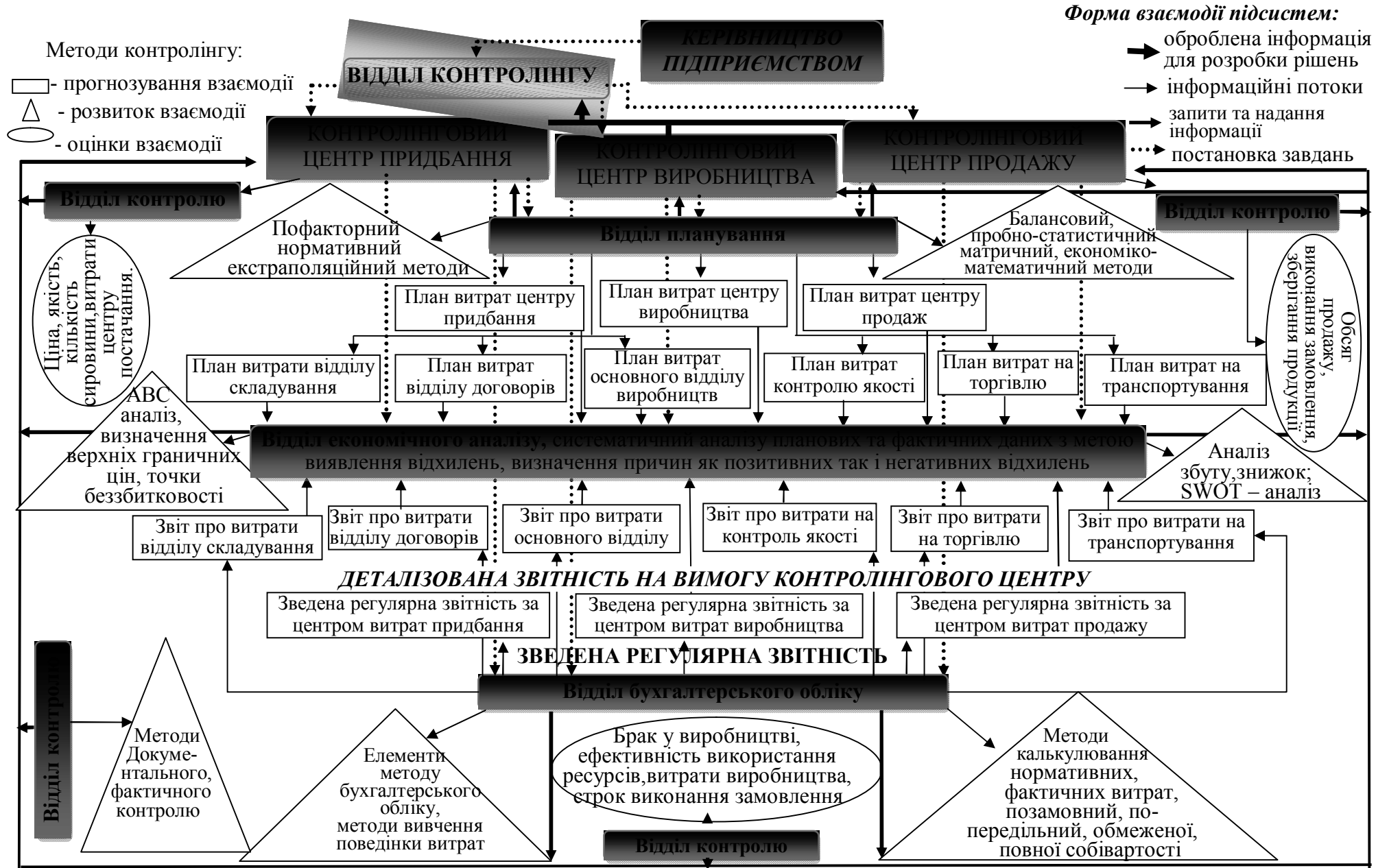

Рис. 3. Модель контролінгу кругообороту капіталу

Вирішення цієї проблеми можливе лише за умов використання сучасних інформаційно-комп'ютерних систем при впровадженні системи контролінгу в практичну діяльність підприємств, що обумовлює необхідність обґрунтування доцільності вибору контролінгового програмного забезпечення.

Виходячи із розробленого механізму контролінгу процесу кругообороту капіталу, сформульовано основні вимоги, яким повинна відповідати система, що використовуватиметься для комп'ютеризації контролінгу (рис. 4).

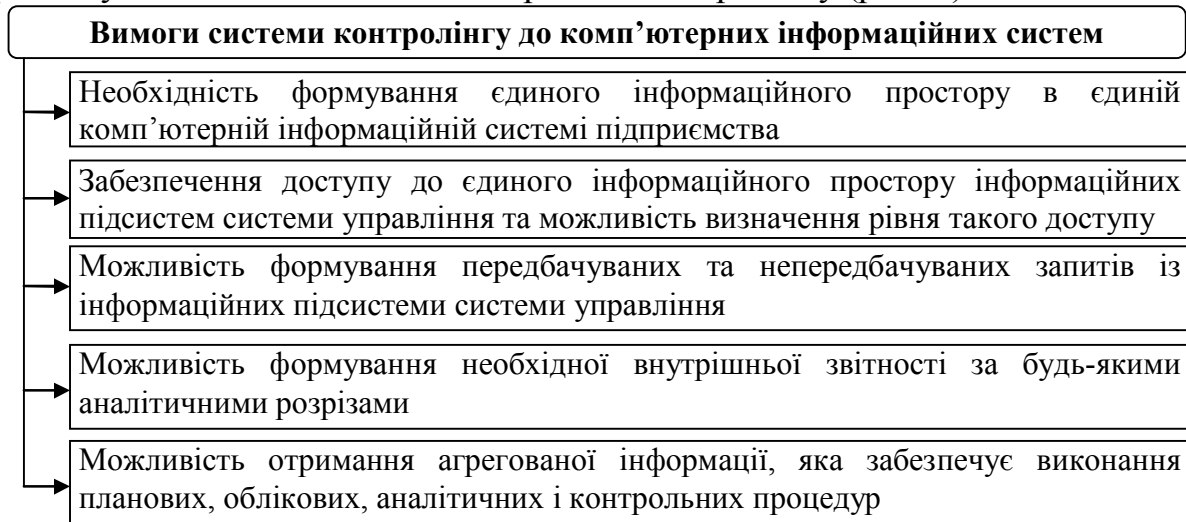

Рис. 4. Вимоги до комп'ютерних інформаційних систем, що використовуються для комп'ютеризації контролінгу

Виокремлення вищенаведених вимог контролінгу до комп'ютерних інформаційних систем дозволило визначити доцільність використання таких систем залежно від розмірів підприємства.

Хоча побудова контролінгу на малих підприємствах є недоцільною, що обумовлено відсутністю належних для впровадження системи трудових і фінансових ресурсів, при побудові контролінгової системи на таких підприємствах слід використовувати електронні таблиці MS Excel. Для середніх підприємств або підприємств з середнім обсягом інформаційних потоків слід використовувати системи класів MRP або MRP II, що дозволяють забезпечити комп'ютеризацію контролінгу кругообороту капіталу з основною орієнтацією на стадію виробництва. На великих підприємствах для впровадження системи контролінгу як засобу координації слід використовувати великі інтегровані інформаційні системи класу ERP або BPM, що дозволяють забезпечити комп'ютеризацію контролінгу за всіма стадіями кругообороту капіталу.

Встановлення програмних продуктів, що необхідно використовувати для комп'ютеризації контролінгу в розрізі видів підприємств, дозволило визначити критерії, які повинні враховуватися для вибору програмного забезпечення контролінгу: зрозумілість і доступність, можливість навчання, надійність, незалежність, адаптація, придатність, економічна доцільність, репутабельність підприємства розробника. Їх використання дозволяє зменшити ризики впровадження контролінгової системи на підприємстві із використанням інформаційно-комп'ютерних технологій.

Доцільність впровадження та застосування системи контролінгу на вітчизняних підприємствах обумовила необхідність розробки єдиного комплексного підходу до оцінки ефективності її впровадження, яка на сьогодні має ряд недоліків. Запропонований підхід базується на використанні системи кількісних та якісних показників і його застосування слід здійснювати за такими етапами: 1) впровадження системи контролінгу (передбачає оцінку ресурсозабезпеченості підприємства та доцільності впровадження системи контролінгу на основі розрахунку показників оцінки інвестиційних проектів); 2) експлуатація системи контролінгу (передбачає оцінку ефективності роботи працівників відділу контролінгу, в тому числі розрахунок кількісних та якісних показників застосування системи контролінгу в цілому для підприємства та в межах окремих стадій кругообороту капіталу).

Для здійснення кількісної оцінки застосування контролінгу на підприємстві запропоновано перелік показників, які можна застосовувати як в процесі оцінки всієї системи контролінгу, так і для оцінки ефективності діяльності працівників контролінгових центрів: коефіцієнт ефективності застосування контролінгу; термін окупності впровадження системи контролінгу на підприємстві; питома вага витрат на обслуговування відділу контролінгу в загальній сумі адміністративних витрат підприємства; коефіцієнт завантаження контролерів. З метою визначення ступеня виконання завдань системи контролінгу узагальнено та обґрунтовано доцільність застосування показників якісної оцінки: інформаційні характеристики (визначено ознаку оцінки характеристики та його показник оцінки); економіко-стратегічні показники; організаційно-управлінські показники. Використання запропонованих напрямів дозволяє: здійснювати всебічну оцінку доцільності застосування та ефективності впровадження системи контролінгу вітчизняними підприємствами з урахуванням їх діяльності; визначити необхідність впровадження системи контролінгу на підприємстві.

ВИСНОВКИ

У дисертації здійснено обґрунтування теоретичних положень і розроблено практичні рекомендації з формування облікового забезпечення функціонування системи контролінгу, що сприятиме підвищенню дієвості та ефективності управління в частині розробки управлінських рішень для досягнення поставлених цілей підприємства. Основні висновки, що підкреслюють результат проведеного дослідження, полягають у наступному.

1. Формування значного інтересу вітчизняних науковців до основних теоретичних і практичних аспектів контролінгу, який набув широкого визнання в західноєвропейських країнах, зумовлює потребу в дослідженні його еволюції. Ретроспективний аналіз підходів та концепцій до розвитку системи контролінгу дозволив виокремити етапи його розвитку: 1) орієнтація контролінгу на бухгалтерський облік і контроль (1865–1930 рр.); 2) орієнтація контролінгу на планування (1930–1960 рр.); 3) орієнтація контролінгу на систему управління (1960–1990 рр.); 4) орієнтація контролінгу на самоуправління та координацію (1990–до

цього часу). Запропонована періодизація є основою розвитку підходів та передумов впровадження системи контролінгу в діяльність вітчизняних підприємств.

2. З огляду на розходження поглядів дослідників щодо визначення сутності поняття “контролінг” існує потреба в уточненні понятійно-категоріального апарату. Запропоновано трактувати контролінг як систему, що забезпечує координацію інформаційних підсистем системи управління підприємством з метою підвищення дієвості та ефективності системи управління, що забезпечує упорядкування та розвиток економічної термінології.

3. Відсутність єдиного підходу до визначення теоретичних складових концепції контролінгу (предмета, об’єкта, мети та завдань) перешкоджає дослідженню контролінгу як системи, розробці методичних засад його функціонування. Уточнений склад і визначення теоретичних основ системи контролінгу дозволили запропонувати дворівневу структуру його об’єктів: 1) інформаційні підсистеми системи управління (планування, бухгалтерський облік, економічний аналіз, контроль), 2) об’єкти інформаційних підсистем системи управління (процеси створення, розподілу та використання майна, економічні результати діяльності суб’єкта господарювання, фінансовий стан, обсяги виробництва та продажу, господарські засоби, джерела їх утворення). Визначені теоретичні складові системи контролінгу забезпечують процес його практичного впровадження в діяльність вітчизняних підприємств та є основою для розвитку бухгалтерського обліку як інструмента інформаційного забезпечення контролінгу.

4. Функціонування системи контролінгу неможливе без відповідної організації бухгалтерського обліку, як основного інформаційного інструмента системи контролінгу. На основі визначених складових організації бухгалтерського обліку в середовищі контролінгу запропоновано порядок формування внутрішніх звітів (регулярних й оперативних), графіків їх документообігу в розрізі центрів витрат.

Запропонований пакет внутрішньої звітності в розрізі стадій кругообороту капіталу забезпечує формування основного масиву інформації для розробки альтернативних варіантів рішень у процесі управління. Вищенаведені удосконалення забезпечують задоволення інформаційних потреб управління, раціональну організацію руху інформації та її оперативне отримання інформаційними підсистемами системи управління.

5. Низька ефективність управління підприємствами в суперечливих умовах господарювання вимагає запровадження якісно нових підходів до інформаційного забезпечення процесу прийняття управлінських рішень. Виявлені інформаційні можливості планування, бухгалтерського обліку, економічного аналізу та контролю за стадіями кругообороту капіталу обґрунтовують вимоги контролінгу до них, що забезпечує визначення взаємозв’язків між нижчими та вищими рівнями управління в середовищі контролінгу. В основу розроблених моделей контролінгу процесів придбання, виробництва та продажу покладено облікове забезпечення, що дозволяє підвищити ефективність ухвалення рішень при управлінні стадіями кругообороту капіталу.

6. Відсутність розроблених методик контролінгу та фрагментарність досліджень методів контролінгу викликали необхідність розробки авторського підходу до

виокремлення методів контролінгу, що базуються на теорії ієрархічних багаторівневих систем: метод координації прогнозування взаємодії підсистем; метод координації розвитку взаємодії підсистем; метод координації оцінки взаємодії підсистем. Це дало змогу визначити місце бухгалтерського обліку в середовищі контролінгу на рівні реалізації здійснення його методів та виявити двоєдину природу бухгалтерського обліку як одного із об'єктів контролінгу та інструмента його інформаційного забезпечення.

7. При впровадженні системи контролінгу на вітчизняних підприємствах проблемним питанням є вибір програмного забезпечення, здатного створити єдиний механізм отримання якісної інформації для потреб контролінгу. Авторський підхід до виокремлення методів контролінгу дозволив визначити основні вимоги системи контролінгу до комп'ютерних інформаційних систем: формування єдиного інформаційного простору; забезпечення контрольованого доступу комп'ютерної системи інформаційних підсистем системи управління; можливість формування інформаційних запитів; формування звітності в довільному аналітичному розрізі; отримання агрегованої інформації, яка забезпечує виконання планових, облікових, аналітичних та контрольних процедур. Запропоновані вимоги та критерії вибору комп'ютерних інформаційних систем сприяють мінімізації ризиків при виборі програмного продукту для потреб контролінгу.

8. Розповсюдження контролінгу та зростаючий інтерес до нього зумовлюють необхідність розробки комплексного аналітичного інструментарію оцінки ефективності його використання. Запропонований підхід до оцінки ефективності контролінгу базується на кількісних та якісних показниках. Якісна оцінка включає інформаційні, економіко-стратегічні та організаційно-управлінські ознаки. Кількісні показники ґрунтуються на розрахунку коефіцієнтів ефективності застосування, терміну окупності, питомої ваги витрат на обслуговування відділу контролінгу, завантаженості контролерів. Застосування запропонованого підходу виступило основою для виокремлення етапів розробки комплексного інструментарію оцінки ефективності впровадження контролінгу: 1) впровадження системи контролінгу (оцінка ресурсозабезпеченості підприємства, оцінка доцільності застосування); 2) експлуатація системи контролінгу (оцінка ефективності роботи контролерів, розрахунок кількісних та якісних показників оцінки). Наведені пропозиції дозволяють оцінити ефективність впровадження системи контролінгу та ефективність його застосування за окремими стадіями кругообороту капіталу.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

Статті в наукових фахових виданнях

1. Брохун Н.С. Що таке контролінг? / Н.С. Брохун // Вісник Житомирського державного технологічного університету / Серія: Економічні науки. – Житомир: ЖДТУ, 2007. – № 4 (42). – С. 48-53 (0,50 друк. арк.).

2. Брохун Н.С. Система контролінгу: об'єкт, суб'єкт та завдання / Н.С. Брохун // Вісник Житомирського державного технологічного університету / Серія: Економічні науки. – Житомир: ЖДТУ, 2008. – № 2 (44). – С. 22-30 (0,81 друк. арк.).

3. Брохун Н.С. Інтеграція системи бухгалтерського обліку та контролінгу / Н.С. Брохун // Проблеми теорії та методології бухгалтерського обліку, контролю і аналізу. Міжнародний збірник наукових праць / Серія: Бухгалтерський облік, контроль

і аналіз. Випуск 3(12) / Відповідальний редактор д.е.н., проф. Ф.Ф. Бутинець. – Житомир: ЖДТУ, 2008. – С. 73-83 (0,62 друк. арк.).

4. Брохун Н.С. Концептуальні основи системи контролінгу / Н.С. Брохун // Вісник Житомирського державного технологічного університету / Серія: Економічні науки. – Житомир: ЖДТУ, 2009. – № 2 (48). – С. 15-20 (0,91 друк. арк.).

5. Брохун Н.С. Аналіз дисертаційних досліджень за проблематикою контролінг / Н.С. Брохун // Вісник Житомирського державного технологічного університету / Серія: Економічні науки. – Житомир: ЖДТУ, 2009 – № 4 (50). – С.18-23 (0,93 друк. арк.).

6. Брохун Н.С. Генезис концепції контролінгу та необхідність його впровадження у вітчизняну практику / Н.С. Брохун // Економіка: проблеми теорії та практики: Збірник наукових праць. — Випуск 260: В 6 т. – Т II. – Дніпропетровськ: ДНУ, 2010 – С.300-306 (0,56 друк. арк.).

7. Брохун Н.С. Організаційні засади бухгалтерського обліку в системі контролінгу / Н.С. Брохун // Науковий вісник Ужгородського університету / Серія “Економіка”. Спец. Випуск 29 (частина 2) Удосконалення обліку, аналізу, аудиту у звітності в сучасних умовах глобалізаційних процесів у світовій економіці – Ужгород: УжНУ, 2010 – С. 123-128 (0,78 друк. арк.).

8. Брохун Н.С. Контролінг в умовах використання комп’ютерних інформаційних систем підприємства / Н.С. Брохун // Вісник Хмельницького національного університету / Серія: Економічні науки. – Хмельницький: ХНУ, 2010. – №4. – Том 1. – С. 101-105 (0,52 друк. арк.).

9. Брохун Н.С. Контролінг процесу постачання: завдання та особливості здійснення / Н.С. Брохун // Вісник Житомирського державного технологічного університету / Серія: Економічні науки. – Житомир: ЖДТУ, 2010. - № 2 (52). – С.77-80 (0,55 друк. арк.).

Тези доповідей на конференціях

10. Брохун Н.С. Взаємозв’язок контролінгу з системою бухгалтерського обліку: збірник тез та текстів виступів на Шостій всеукраїнській науковій конференції, присвяченій видатним вченим в галузі бухгалтерського обліку д.е.н., проф. І.В. Малишеву, д.е.н., проф. П.П. Німчинову [“Зимові читання, присвячені ідеям П.П. Німчинова та І.В. Малишева”] (Житомир, 27-28 лютого 2008 р.) / Н.С. Брохун. – Житомир: ЖДТУ, 2008. – С. 16-17 (0,11 друк. арк.).

11. Брохун Н.С. Передумови формування та розвиток контролінгу: тези XXXIII науково-практичної міжвузівської конференції, присвяченої Дню університету (Житомир, 18-19 березня 2008) / Н.С. Брохун / М-во освіти і науки України, Житом. держ. технол. ун-т. – Житомир: ЖДТУ, 2008. – С. 125 (0,08 друк. ар.).

12. Брохун Н.С. Погляди вчених на місце контролінгу в системі управління: збірник тез та текстів виступів на Сьомій всеукраїнській науковій конференції, присвяченій видатним вченим в галузі бухгалтерського обліку д.е.н., проф. І.В. Малишеву, д.е.н., проф. П.П. Німчинову [“Зимові читання, присвячені ідеям П.П. Німчинова та І.В. Малишева”] (Житомир, 25-26 лютого 2009 р.) / Н.С. Брохун / М-во освіти і науки України, Житом. держ. технол. ун-т. – Житомир: ЖДТУ, 2009. – С. 7-10 (0,3 друк. арк.).

13. Брохун Н.С. Бухгалтерський облік як інформаційна основа системи контролінгу / Н.С. Брохун // Тези XXXIV наук.-практ. міжвуз. конф., присвяченої

Дню університету, (Житомир, 16-18 березня 2009) / Н.С. Брохун / М-во освіти і науки України, Житом. держ. технол. ун-т. – Житомир: ЖДТУ, 2009. – С. 143 (0,09 друк. арк.).

14. Брохун Н.С. Виникнення та розвиток контролінгу в країнах світу: матеріали та тези виступів VIII –ої Міжнародної наукової конференції [“Мовні стратегії у формуванні світової бухгалтерської еліти”] (Житомир, 15-16 жовтня 2009) // Н.С. Брохун / М-во науки і освіти України, Житом. держ. технол. ун-т. – Житомир: ЖДТУ, 2009. – С. 146-149 (0,18 друк. арк.).

15. Брохун Н.С. Актуальні питання системи контролінгу: проблеми впровадження та розвитку на вітчизняних підприємствах: збірник тез та текстів виступів на Шостій всеукраїнській науковій конференції, присвяченій видатним вченим в галузі бухгалтерського обліку д.е.н., проф. І.В. Малишеву, д.е.н., проф. П.П. Німчинову [“Зимові читання, присвячені ідеям П.П. Німчинова та І.В. Малишева”] (Житомир, 24-25 лютого 2010 р.)/ Н.С. Брохун / М-во освіти і науки України, Житом. держ. технол. ун-т – Житомир: ЖДТУ, 2010. – С. 9-11 (0,18 друк. арк.).

АНОТАЦІЯ

Брохун Н.С. Бухгалтерський облік як інструмент інформаційного забезпечення системи контролінгу. – Рукопис.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук за спеціальністю 08.00.09 – Житомирський державний технологічний університет. – Житомир, 2010.

Дисертація присвячена обґрунтуванню теоретичних положень і розробці практичних рекомендацій з удосконалення облікового забезпечення системи контролінгу, що сприятиме підвищенню дієвості та ефективності управління в частині розробки альтернативних рішень для виконання завдань підприємства.

Виокремлено етапи розвитку системи контролінгу та визначено передумови його історичного формування, з'ясовано причини існуючих протиріч у тлумаченні даної категорії. Удосконалено трактування контролінгу як системи, яка забезпечує координацію інформаційних підсистем системи управління, та уточнено теоретичні складові системи контролінгу (предмет, об'єкти, мету та завдання). Встановлено вимоги системи контролінгу до бухгалтерського обліку як інструмента його інформаційного забезпечення. Обґрунтовано взаємозв'язок бухгалтерського обліку та контролінгу. Визначено складові організації бухгалтерського обліку в умовах функціонування системи контролінгу. Запропоновано в частині технологічної складової організації бухгалтерського обліку порядок формування внутрішніх звітів та графіків їх документообігу. На основі теорії ієрархічних багаторівневих систем запропоновано методи контролінгу та визначений взаємозв'язок бухгалтерського обліку й контролінгу на рівні реалізації здійснення методів.

З'ясовано особливості комп'ютеризації системи контролінгу та сформульовано критерії вибору комп'ютерного програмного забезпечення при впровадженні системи контролінгу на підприємстві.

Розроблено методичний підхід до комплексної оцінки ефективності впровадження та функціонування контролінгу на основі розробки кількісних та якісних показників.

Ключові слова: бухгалтерський облік, контролінг, координація, інформаційна система управління, інформаційні потоки, організація бухгалтерського обліку.

АННОТАЦИЯ

Брохун Н.С. Бухгалтерский учет как инструмент информационного обеспечения системы контроллинга. – Рукопись.

Диссертация на соискание ученой степени кандидата экономических наук по специальности 08.00.09 – бухгалтерский учет, анализ и аудит (по видам экономической деятельности). – Житомирский государственный технологический университет, Житомир, 2010.

В диссертации обоснованы теоретические положения и разработаны практические рекомендации по усовершенствованию учетного обеспечения системы контроллинга.

Гипотеза исследования предусматривает, что система контроллинга не может существовать без соответствующей организации бухгалтерского учета на предприятии.

Объектом исследования является система бухгалтерского учета в среде контроллинга.

Предметом исследования является совокупность теоретических и практических основ функционирования системы бухгалтерского учета как инструмента информационного обеспечения контроллинга.

Признание и распространение в западноевропейских странах концепции контроллинга и ее внедрение в отечественную практику способствовало необходимости исследования его исторического развития. Определено, что эволюция контроллинга была обусловлена историческими событиями, экономическим развитием и национальными особенностями каждой отдельно взятой страны, что позволило выделить этапы развития системы контроллинга и определить предпосылки его исторического формирования, выяснить причины существующих противоречий в толковании данной категории.

Терминологическая несогласованность и наличие различных подходов к определению понятия “контролинг” и его теоретических составляющих способствовало: усовершенствованию понятия “контролинг” как системы, которая обеспечивает координацию информационных подсистем системы управления предприятием с целью повышения действенности и эффективности управления; уточнению его теоретических составляющих (предмета, объекта, цели и заданий).

Установлена взаимосвязь системы контроллинга и бухгалтерского учета, определена двуединая природа бухгалтерского учета в системе контроллинга как одного из объектов системы контроллинга и инструмента обеспечения информацией всех остальных информационных составляющих системы управления.

Установлено, что одним из основных вопросов кругооборота капитала на котором сосредотачивает внимание контролинг, являются расходы, возникающие в процессе функционирования стадий снабжения, производства и реализации.

Обосновано, что задачи системы контроллинга должны выполняться на базе функционирования обособленного отдела, который создается на основе принципа децентрализации, с делегированием ответственности от высшего уровня управления к низшему с установлением отдельных контроллинговых центров.

Определены требования отдела контроллинга к организации бухгалтерского учета. Разработано в части технологической составляющей внутренние регулярные и оперативные отчеты и графики документооборота внутренней отчетности по центрам расходов на стадиях кругооборота капитала, что соответствует информационным запросам отдела контроллинга и обеспечивает координационную взаимосвязь между информационными подсистемами системы управления.

Разработаны модели системы контроллинга, в которых определены взаимосвязи между информационными подсистемами системы управления. Исходя из теории иерархических многоуровневых систем разработан авторский подход к методике осуществления контроллинга, который предусматривает: метод координации прогнозирования взаимодействия подсистем, метод координации развития взаимодействия подсистем; метод координации оценки взаимодействия подсистем.

Установлено, что бухгалтерский учет в системе контроллинга является инструментом информационного обеспечения реализации данных методов координации.

Исследование вопросов компьютеризации системы контроллинга позволило установить, что без использования современных информационных систем и технологий контроллинг не способен выполнять возложенные на него задачи. Авторский подход к выделению методов контроллинга позволил определить основные требования системы контроллинга к компьютерным информационным системам: формирование единого информационного пространства, обеспечение контролируемого доступа компьютерной системы информационных подсистем; возможность формирования информационных запросов; формирование отчетности в произвольном аналитическом разрезе. Анализ представленных на рынке программных продуктов, обеспечивающих функционирование системы контроллинга, позволил определить целесообразность их использования в зависимости от размеров предприятий.

На основании определения имеющихся программных продуктов, используемых для компьютеризации контроллинга в разрезе видов предприятий, установлены критерии, которые должны учитываться при выборе контроллингового программного обеспечения, и разработана матрица критериев выбора программного обеспечения контроллинга.

Целесообразность внедрения и применения системы контроллинга на отечественных предприятиях обусловила разработку единого комплексного подхода к оценке эффективности ее внедрения. Предложенный подход базируется на использовании системы количественных и качественных показателей, оценка которых осуществляется по двум этапам: внедрение системы контроллинга и ее эксплуатация.

С целью определения количественной оценки применения контроллинга на предприятии предложено набор показателей, которые можно применять как в процессе оценки всей системы контроллинга на предприятии, так и для оценки

эффективности деятельности работников контролинговых центров в рамках отдельных стадий кругооборота капитала. Для определения степени выполнения задач системы контроллинга обобщена и обоснована целесообразность применения показателей качественной оценки.

Ключевые слова: бухгалтерский учет, контроллинг, координация, информационная система управления, информационные потоки, организация бухгалтерского учета.

ANNOTATION

Brokhun N.S. Accounting as a Tool of Information Support of Controlling system. – Manuscript

Thesis for obtaining the scientific degree of Candidate of Economic Sciences by specialty 08.00.09. – Accounting, Analysis and Auditing (by the types of economic activity). – Zhytomyr State Technological University, Zhytomyr, 2010.

Thesis is dedicated to the grounding of theoretical statements and developing of practical recommendations on improving accounting support of the controlling system, which will assist in increasing the efficiency and effectiveness of management in the part of working out of alternative decisions for executing company's objectives.

Stages of the controlling system development have been distinguished; the prerequisites of its historical formation have been determined as well as the reasons of existing contradictions in the interpretation of this category have been clarified. Interpretation of controlling as a system which secures the coordination of information subsystems of management system has been improved as well as the theoretical constituents of the controlling system (subject, object, objectives and purpose) has been clarified. Requirements of the controlling system to accounting as a tool of its information support have been determined. Interconnection of accounting and controlling has been grounded. Directions of accounting organization under conditions of the controlling system' functioning have been suggested. In the part of technological direction of accounting organization the order of forming internal reports and schedule of their documental rotation has been suggested. Methods of controlling have been suggested on the basis of the theory of hierarchal multilevel systems as well as interconnection of accounting and controlling on the level of realizing the performance of its methods has been determined.

Peculiarities of computerization of the controlling system have been clarified as well as criteria of choosing computer software while introducing the controlling system at an enterprise have been formulated.

Methodic approach towards the complex assessment of the efficiency of introducing and functioning of controlling on the basis of the worked out quantitative and qualitative indexes has been developed.

Key words: accounting, controlling, coordination, information system of management, information flows, accounting organization.

Підписано до друку 11.10.2010 р. Формат 60x84/16.
Ум. друк. арк. 0,9. Тираж 100 прим.
Замовлення № 1165

Редакційно-видавничий відділ ЖДТУ
10005, м. Житомир, вул. Черняхівського, 103